

- N. B. :** (1) Answer **all** questions.
 (2) **Figures** on the **right** indicate **full** marks assigned to the question.

1. Answer all questions :— 20
 - (a) Define jurisprudence.
 - (b) What is the central notion of American Legal Realism?
 - (c) State the literal rule of interpretation.
 - (d) How do you understand the word 'Precedent'?
 - (e) "Ownership is a complex of rights, all of which are rights in rem." explain.
 - (f) What is a common right? Give an example.
 - (g) What is animus possidentdi?
 - (h) What are encumbrances? Give an example.
 - (i) What is corporation sole?
 - (j) What are inheritable and uninheritable rights?

2. Write short notes on any **four** :— 20
 - (a) Sociological school
 - (b) Power of the supreme Court under Act. 142
 - (c) Sources of obligations
 - (d) Title
 - (e) Rights and Power
 - (f) Positive and Negative rights.

3. Answer any **two** :— 12
 - (a) Gray has said, in his book, 'Nature and Sources of Law' that right is not interest, but the means whereby the interest is secured.
 - (i) Who has defined right as an interest? State the definition.
 - (ii) Do you agree with Gray? Give reasons.
 - (b) Employees' Provident Funds Appellate Tribunal (Procedure) Rules, 1977 are enacted by the Central Government under powers given to it by the Employee's Provident Funds and Miscellaneous Provisions Act, 1952 to regulate the procedure of the appellate tribunal.
 - (i) The rules framed by the government can be traced to which source of law? Explain.
 - (ii) Give two reasons for the growth of this kind of source in modern times.
 - (c) Santosh, a boy of six years murdered his uncle of 37 years who was continuously harassing and exploiting his mother sexually.
 - (i) Is Santosh liable? Explain with reference to his legal status as a person.
 - (ii) Is santosh entitled to rights? Explain.

[TURN OVER

4. Answer in detail any four :-

48

- Compare and contrast the imperative theory of law and the natural law theory.
- Discuss the similarities and differences of the legal system and other normative systems.
- (1) Define custom. Explain why custom is attributed the force of law?
(2) What are the essentials of a valid local custom?
- Critically examine the concept of possession.
- Bringout the distinction between possession and ownership.
- Explain the concept of property and discuss the kinds of property.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
(२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

१. सर्व प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

२०

- 'कायदेतत्त्वशास्त्र' संज्ञा स्पष्ट करा.
- अमेरिकेन कायद्याच्या वास्तववादाचा मुख्य गाभा काय आहे?
- स्पष्टीकरणाचा शाब्दिक नियम कोणता?
- 'पूर्वनिर्णय' या शब्दाचा अन्वयार्थ कसा कराल?
- 'मालकी गुंतागुंतीचे अधिकार आहे, सर्व सर्वाधिकार आहेत' स्पष्ट करा.
- सर्वसाधारण हक्क काय आहे? उदाहरण द्या.
- 'अनिमस पोझेंन्डीडी' काय आहे?
- बोझा काय आहे? उदाहरण द्या.
- कॉर्पोरेशन सोल म्हणजे काय?
- वारसाहक्क आणि बिगरवारसाहक्क म्हणजे काय?

२. टिपा लिहा :-

२०

- समाजशास्त्रीय विचारप्रणाली
- अनुच्छेद १४२ अन्वये सर्वोच्च न्यायालयाचे अधिकार
- बंधनाचे स्तोत्र
- अभिधान
- हक्क आणि अधिकार
- सकारात्मक आणि नकारात्मक हक्क

३. दोहोंची उत्तरे लिहा :-

१२

- (अ) ग्रे याने आपल्या 'कायद्याचे स्तोत्र आणि स्वरूप' या पुस्तकात असे म्हटले आहे की, हक्क म्हणजे हितसंबंध नाहीत पण ज्याने हितसंबंध संरक्षित होतात असे साधन आहे.
- (१) हक्क म्हणजे हितसंबंध आहेत अशी संज्ञा कोणी केली? व्याख्या द्या.
- (२) तुम्ही ग्रेशी सहमत आहात का? कारणे द्या.
- (ब) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी अपिलीय प्राधीकरण (प्रक्रिया) नियम, १९७७ हा कायदा केंद्र सरकारने कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि किरकोळ तरतुदी कायदा, १९५२ अंतर्भूत अपिलीय प्राधीकरणाची प्रक्रिया नियंत्रित करण्यासाठी केला.
- (१) सरकारने तयार केलेल्या नियमांचा प्रभाव कायद्याच्या कोणत्या स्तोत्रातून दिसतो? स्पष्ट करा.
- (२) आधुनिक काळामध्ये अशाप्रकारच्या स्तोत्रांच्या विकासाची दोन कारणे द्या.
- (क) संतोष, या सहा वर्षांच्या मुलाने त्याच्या ३७ वर्षीय काकांचा खून केला, काका सतत संतोषच्या आईचा लैंगिक छळ आणि शोषण करीत असत.
- (१) संतोष दोषी आहे का? संतोषच्या कायदेशीर स्थानाबाबत स्पष्ट करा.
- (२) संतोषला कोणते हक्क आहेत?

४. कोणत्याही चारांची सविस्तर उत्तरे लिहा :-

४८

- (अ) कायद्याचा सत्तावादी सिद्धांत आणि नैसर्गिक सिद्धांताची तुलना आणि विरोधाभास स्पष्ट करा.
- (ब) कायदेशीर व्यवस्था आणि इतर प्रमाणभूत व्यवस्था यातील साम्यस्थळे आणि विसंगती याची चर्चा करा.
- (क) (१) चालीरीती स्पष्ट करा. चालीरीती कायद्याच्या निर्मितीचे कारण का आहे?
- (२) वैध स्थानिक चालीरीतीचे आवश्यक घटक कोणते?
- (ड) ताबा या संज्ञेचे समिक्षात्मक परीक्षण करा.
- (इ) ताबा आणि मालकी फरक स्पष्ट करा.
- (फ) संपत्ती या संज्ञेचे स्पष्टीकरण करा आणि विविध प्रकारच्या संपत्तीची चर्चा करा.